

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувачка випускової кафедри
_____ О.А. Хомерікі
« ____ » _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО РІВНЯ БАКАЛАВР
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 054 «СОЦІОЛОГІЯ»
ОПП «Соціологія»

Тема: Ціннісні орієнтації сучасної української молоді

Текст роботи містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Виконавець: студентка СЛ-411 Романенко Тетяна Андріївна

Керівник: доцент кафедри соціології та політології, кандидат соціологічних наук Мостіпан Олександр Миколайович

Нормоконтролер: _____ Стригуль М.В.

КИЇВ 2022

РЕФЕРАТ

Дипломна робота містить: 68 сторінок, 11 таблиць, 57 посилань на літературні джерела.

Об'єкт дослідження: Ціннісні орієнтації молоді

Мета роботи: визначити характер ціннісних орієнтацій молоді в Україні.

Предмет дослідження: Характер розвитку ціннісних орієнтацій сучасної української молоді

Методи дослідження: аналіз та синтез, узагальнення, вторинний аналіз даних, онлайн-опитування

Досягнення мети роботи можливе за умови розв'язання наступних завдань:

1. Проаналізувати «ціннісні орієнтації».
2. Визначити «ціннісні орієнтації» як складову спрямованості особистості.
3. Обґрунтувати характер задоволення життєвих потреб та ціннісних орієнтацій молоді.
4. Проаналізувати формування молодіжної політики України.
5. Проаналізувати соціологічні дослідження щодо вибору студентської молоді щодо ціннісних орієнтацій.
6. Провести соціологічне дослідження на тему «ціннісні орієнтації студентів факультету ФЛСК».
7. Проаналізувати результати дослідження.

В дипломній роботі розглянуто ціннісні орієнтації сучасної української молоді. У процесі роботи зроблено висновки щодо характеру ціннісних орієнтацій молоді України та пропозиції щодо подальшого розвитку цього явища.

Ключові слова: ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ, ХАРАКТЕР ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ, ПОТРЕБИ, СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ.

ABSTRACT

Thesis contains: 70 pages, 11 tables, 57 references to published data.

Object of study: Value orientations of young people.

Objective: to determine the nature of the value orientations of young people in Ukraine.

Research: analysis and synthesis, generalizations, secondary data analysis, online surveys

Purpose of the study: The nature of the development of value orientations of modern Ukrainian youth

To achieve this goal in the work of the following tasks:

1. Analyze "value orientations".
2. Define "value orientations" as a component of personality orientation.
3. To substantiate the nature of meeting the life needs and values of young people.
4. Analyze the formation of youth policy in Ukraine.
5. Analyze sociological research on the choice of student youth in terms of value orientations.
6. Conduct a sociological research on "value orientations of students of the faculty of FLSC".
7. Analyze the results of the research.

The thesis considers the value orientations of modern Ukrainian youth.

In the process of work, conclusions were made on the nature of the value orientations of young people in Ukraine and proposals for further development of this phenomenon.

Key words: VALUE ORIENTATIONS, NATURE OF VALUE ORIENTATIONS, NEEDS, STUDENT YOUTH.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ..	9
1.1 Аналіз ціннісних орієнтацій.....	9
1.2. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості	11
Висновок до першого розділу	15
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕР ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	17
2.1 Характер задоволення життєвих потреб та ціннісних орієнтацій молоді.....	17
2.2 Аналіз формування молодіжної політики України	20
2.3. Вибір студентською молоддю щодо ціннісних орієнтацій на прикладі вторинного аналізу дослідження	23
Висновок до другого розділу	26
РОЗДІЛ 3 СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ТЕМУ «ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ФЛСК НАУ».....	28
3.1. Програма та інструментарій соціологічного дослідження	28
3.2. Аналіз результатів соціологічного дослідження	41
Висновок до третього розділу.....	46
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Формування молодіжної політики є важливим процесом для більшості країн, зокрема, для України. Кожна людина у соціумі належить до певної соціальної групи та має свої цінності та норми. Але в процесі соціальної мобільності індивід змінює свою соціальну поведінку, життєві орієнтації та цінності змінюються, тому що людина пристосовується до змін у суспільстві, зокрема, до свого положення у соціумі. Тому можна визначити, що кожна соціальна група має свої норми поведінки, які визначаються її учасниками.

Залежно від цього людина, яка знаходиться у соціальній групі, будь-якій, великій чи маленькій, вона має підкорятися законам цієї групи, наслідувати їх та не порушувати. Тому врегулювання ціннісних орієнтацій молоді, зокрема, студентської, є важливим аспектом для розвитку будь-якого соціуму, тому що саме в юному віці будується модель цінностей особистості. Саме для майбутнього розвитку суспільства потрібно розуміти як формуються цінності у молоді, чому деякі погляди та уявлення зникають, чому інші з'являються. Вивчення цього питання дає змогу зрозуміти як створити сприятливі умови для розвитку молоді. Соціалізація молоді - це складний і мінливий процес, зумовлений загостреннями суспільних криз, тому важливо розуміти його структуру. Сучасна молодь відрізняється від старшого покоління, вона має інші риси та характер. Тому це також потрібно враховувати під час розгляду цієї проблеми. Зараз ми живемо в час, коли суспільство дуже мінливе, це відображається на свідомості молоді, зумовлюючи зміни в системі їхніх ціннісних орієнтацій.

Певною методологічною проблемою є соціально-психологічне визначення категорії «проблемна молодь» та її окремих видів, дослідження їхніх характерних особливостей та ступеня проблемності з метою розробки ефективних засобів корекції та профілактики проблемної поведінки. Проблемною слід вважати молодь, яка порушує загальновизнані соціальні норми поведінки [1]. Тому

розуміння ціннісних орієнтацій молоді дає зрозуміти потенціал та спрямованість молодих людей, що є соціально важливим аспектом для розвитку.

Довідка про ступінь наукової розробки теми дипломного дослідження.

До вивчення поняття «цінність» та «ціннісні орієнтації» вчені звернулися ще в ХХ ст. Соціологи розглядали його як соціальну настанову, що регулює поведінку індивіда. Згодом до вивчення цінностей долучилися дослідники й з інших галузей знання: філософії, психології, педагогіки, політології, соціальної психології. Проблеми ціннісних орієнтацій студентської молоді приділили значну увагу відомі науковці України В. Андрущенко, В. Алещенко, В. Кремень, В. Луговий, М. Степко, М. Дубина, П. Кононенко, І. Надольний, М. Лукашевич, Л. Губерський, І. Прокопенко, С. Драч, В. Рябченко, Л. М. Архангельського, Н. Є. Бондар, О. Н. Петрова, Л. І. Паньків та інші. Поняття ціннісних орієнтацій в соціології привернуло багато уваги серед авторів. Про це писали що У. Томас, М. Вебер, Е. Дюркгейм, Г. Спенсер, Ф. Знанецький та інші. Також з зарубіжних дослідників доцільно визнати праці І. Беха, Р. Дарендорф, Т. Парсонс, П. Сорокін, Д. Узнадзе, І. Кон, А. Ребер, М. Рокич тощо.

Мета і завдання виконання дипломної роботи.

Метою є визначити характер ціннісних орієнтацій молоді в Україні.

Досягнення мети роботи можливе за умови розв'язання **наступних завдань:**

1. Проаналізувати «ціннісні орієнтації»;
2. Визначити «ціннісні орієнтації» як складову спрямованості особистості;
3. Обґрунтувати характер задоволення життєвих потреб та ціннісних орієнтацій молоді;
4. Проаналізувати формування молодіжної політики України;
5. Проаналізувати соціологічні дослідження щодо вибору студентської молоді щодо ціннісних орієнтацій;
6. Провести соціологічне дослідження на тему «ціннісні орієнтації студентів факультету ФЛСК»;
7. Проаналізувати результати дослідження.

Об'єкт дослідження: Ціннісні орієнтації молоді.

Предмет дослідження: Характер розвитку ціннісних орієнтацій сучасної української молоді.

Теоретичні методи дослідження: Методологічну основу сформували базові засади соціологічного системного аналізу та соціально-психологічний та історичний аналіз. В ході визначення теоретичних засад проблеми дослідження були застосовані загальнонаукові методи аналізу і синтезу та узагальнення.

Емпіричні методи дослідження: соціологічне опитування методом онлайн анкетування.

Наукова новизна отриманих результатів.

- Систематизовано основні підходи до вивчення ціннісних орієнтацій;
- Поглиблено уявлення про структуру ціннісних орієнтацій та складову спрямованості особистості;
- Поглиблено інтегровані знання про характер молодіжної політики для студентської молоді;
- Досліджено ціннісні орієнтації студентів ФЛСК НАУ.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що воно сприяє розкриттю особливостей формування ціннісних орієнтацій української молоді. Практична значимість дослідження полягає в розробці пропозицій та рекомендацій, які можуть допомогти вдосконалити ціннісні орієнтації сучасної української молоді.

У ході написання дипломної роботи була висунута наступна **гіпотеза:** Ціннісні орієнтації сучасної української молоді формуються в значній мірі під впливом соціальних установок та подій.

Коротка довідка про структуру роботи. В структурі роботи входять вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки.

Апробація отриманих результатів. Результати дослідження представлені у вигляді тез у збірнику матеріалів конференції “Політ”.

Романенко Т.А., Особливості задоволення життєвих потреб та ціннісних орієнтацій молоді// Політ-2022. Сучасні проблеми науки : міжнар. наук. конф. студентів та молодих учених, 18-20 травня 2022 р. : тези доп. - К., 2022.- С. 155-156.

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

1.1 Аналіз ціннісних орієнтацій

Проблема ціннісних орієнтацій дедалі стає більш актуальною темою серед дослідницької діяльності. Поняття ціннісних орієнтацій вимагає різностороннього огляду через свою неоднозначність та багатоступінчасту значимість.

Потрібно почати з того, що ціннісні орієнтації, як зазначив Б. Ананьєв, це осередок, в якому сходяться інтереси психологів, соціологів та соціальних психологів [2]. Це дає змогу нам розуміти різноманітність різних концепцій та визначень, які використовуються для вивчення цієї проблеми. Можна виділити одне з основних визначень, з яким погоджується більшість вчених, а саме: «Ціннісні орієнтації – це насамперед надання переваги чи заперечення певних думок як засад життєорганізації і (не) готовність поводитися згідно з ними... Ціннісні орієнтації, отже, визначають загальне спрямування інтересів особистості ; ієрархію індивідуальних переваг і взірців ; цільову й мотиваційну програму; рівень домагань і престижних переваг ; уявлень про те, що має бути, і механізми селекції за критеріями значущості ; міру готовності й рішучості (через вольові компоненти) через реалізацію власного „проекту” життя» [10, с. 1199]. Взагалі, поняття “цінність” часто використовується у різних науках, таких як філософія, соціологія і психологія, тому це поняття є дуже багатограним. Тому для пояснення цього питання потрібно проаналізувати думку кількох вчених.

М. Головатий визначає цінності як предмет, який допомагає людині задовольняти свої потреби, тоді як П. Менцер визначає поняття “цінність”, як почуття, через які людина розуміє чого вона прагне, індивід розставляє пріоритети для себе, поважає важливі для неї істини. В. Кононенко порівнює поняття “цінності” з поняттям “значущість”. Тобто, він вважає, що все, що є цінним для особистості, вона вважає важливим та значущим для себе. Вони

відіграють важливу роль у життєдіяльності особистості, як предмет її інтересів та потреб.

Звісно пріоритетними є власні цінності, тому що тільки якась їх частина може бути соціальними, тобто цінностями суспільства. Тобто, можна визначити, що індивідуальні потреби та цінності людини є спільною ланкою між суспільними цінностями, взагалі культурою суспільства. Іншими словами, духовний світ окремої людини взаємопов'язані з культурою соціуму, в якому знаходиться людина за допомогою окремого індивіда та його цінностей [11].

Ціннісні орієнтації визначають:

- 1) загальну спрямованість інтересів і прагнень особистості;
- 2) ієрархію індивідуальних уподобань і зразків;
- 3) цільові та мотиваційні програми;
- 4) рівень вподобань;
- 5) уявлення про дійсне і механізми селекції за критеріями значущості;
- 6) міру готовності й рішучості до реалізації власного «проекту життя» [48, с. 227].

Отже, цінності - це властивості та явища, які допомагають задовольняти потреби та інтереси людини. Це соціально значущий предмет, тому він, зазвичай не піддається сумніву. з часом він вдосконалюється, змінюється, але залишається еталоном. Він може виражати собою такі цінності людини та суспільства як патріотизм, любов, дружбу, уявлення про справедливість тощо. Іншими словами, це уявлення явищ реальності, співвідношення предметів(потреби, інтереси тощо) з соціальним устроєм. Це і є структурою особистості. Це складний механізм, який включає в себе багато компонентів, які визначаються як форми взаємодії особистості з соціальною реальністю, з минулим, теперішнім та майбутнім, з прийняттям фактів та установок, з пристосуванням до них [6]. Ш. Шварц вважає, що цінності є переконаннями, та є інструментом до визначення бажаних цілей чи вчинків, вони не завжди впорядковані, тобто часто вони виходять за межі

конкретної ситуації. Зазвичай, вони керуються подіями чи ситуацією [37, с. 251]. Е. Дюркгейм пояснює поняття “ціннісні орієнтації” як взаємодію суспільства та людини, а саме вплив на одне одного. Є певний механізм в суспільстві, який регулює поведінку людини у ньому, цей процес ухвалюється внутрішньо людиною через зовнішній примус. Т. Парсонс же вважає, що є дві потреби, такі як “діяч” та “цінності соціокультурного середовища”. М. Вебер виділяє “культурно-історичну індивідуальність”, що є суб'єктивною оцінкою індивіда та його віднесенням до цінностей. У. Томас вважає, що “соціальна ситуація” вже складається з існуючих соціальних цінностей та установок, тоді процес побудови системи цінностей відбувається при “визначені ситуації, а також взаємодії, або навпаки, суперництва. Система цінностей є результатом духовності суспільства, це означає, що є активна суспільна свідомість, яка взята в єдність і включає в себе усі можливі різноманітні форми. Вона є ланкою, яка об'єднує спільні інтереси у суспільстві різними засобами, такими як ідейні, естетичні та моральні. Вона є певним джерелом поведінки та стимулів людської діяльності. Трансформація системи цінностей відбувається під час змін у суспільстві. Це можуть бути соціально-економічні зміни, соціально-політичні та інші. Внаслідок цього ми отримуємо ціннісні орієнтації, які продиктовані реаліями життя. Саме під час трансформації соціальної системи потрібно більше приділяти уваги духовним на моральним цінностям суспільства через багатоманітність цього явища, яке не відхиляє його доцільності [4].

1.2. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості

В дослідженнях соціальної дискримінації, соціальної структури суспільства провідну роль відіграють проблеми ціннісних орієнтацій особистості. У соціологічних дослідженнях ціннісні спрямованості особистості розглядають через її статус у суспільстві, професійну спрямованість, соціально-політичні, та духовні чинники. Але проблема розгляду цього питання як цілісного утворення

все ще залишається відкритим. В. Ядов на вищому диспозиційному рівні припускає крім ціннісних орієнтацій ще й виокремлення «життєвих принципів чи концепції життя» [42, с. 23–24]. Вчений розглядає ціннісні орієнтації як установки особистості, це комплекс життєвого досвіду та індивідуального розвитку. Він визначає, що цінності є критерієм, за допомогою якого особистість визначає для себе важливість та прийнятність кожних окремих явищ, тобто потрібну поведінку та ставлення до світу. Ієрархія диспозиційних організаційних формувань і регулює поведінку та світогляд людини. Ця ієрархія має три компоненти, через які і формуються цінності особистості.

Спочатку виникає потреба, яка і є предметом залучення індивіда до соціальної реальності. Потім створюється ситуація, в якій особистість і стикається з певними потребами. Третім є диспозійне формування, яке, в свою чергу, і формує поведінку індивіда. Взагалі, формування ціннісних орієнтацій відбувається вже на найвищому рівні розвитку особистості, тому в значущих ситуаціях й формує поведінку людини [54, с. 53-56].

Л. Рулл розглядає цінності, як формування власного Я. На його думку, цінності проявляються в діяльності, яка є важливою для особистості в цю мить. Також вони будуть важливими в незалежності від того яким буде результат. Звісно, також важливим є природний фактор, він невід'ємна частина власного Я. Також автор зазначає, що можливість вийти за рамки власного Я також є важливою, але тільки у тому випадку, коли цей процес не обмежує потреби та цінності особистості. Г. Вижлецов пропонує модель шляху особистості через призму ціннісних орієнтацій.

В першу чергу, це суб'єктивне відношення індивіда або групи до матеріальних та духовних речей, які є предметом або ж засобом для задоволення власних потреб. Вираження ціннісних орієнтацій особистості відбувається через ідеали та сенс життя людини, які можна побачити в соціальній поведінці особистості [20, с. 121]. Єдиної класифікації ціннісних потреб особистості наразі не існує. Тому і слід класифікувати їх по різному. Наприклад, за об'єктом засвоєння. Це можуть бути матеріальні та морально-духовні цінності. Другий тип,

який можна виділити, це егоїстичні та, навпаки, альтруїстичні. Вони виділяються за метою засвоєння. Третім типом є рівень узагальненості. Тобто абстрактні чи конкретні цінності. Четвертим є спосіб вияву, тобто стійкі, чи навпаки, ситуаційні. Шостим видом є предметно-перетворювальні, тобто творчі, наукові, релігійні, естетичні. Чи пізнавальні, тобто за змістом діяльності. Останнім видом є суспільні, індивідуальні, групові, загальнолюдські. Вони виділяються за приналежністю до предмета.

Якщо розглянути це питання через соціологічну призму, то можна виділити механізми та регулятори діяльності особистості, яка взаємодіє з суспільством. Фактори, які впливають на ціннісні орієнтації кожної окремої особистості багатоманітні. В першу чергу, це якості особистості, її життєві установки, релігійні переконання та матеріальний стан. Звісно згодом вони змінюються через те, що ще з дитинства, коли людина долучається до соціуму, вона знайомиться з різними цінностями, усвідомлює їх сенс. Потім з процесом навчання, життєвого досвіду особистість формує для себе індивідуальну систему цінностей, які на даному етапі життя є для неї значущою, це задає ієрархію її цінностей.

Саме через те, що людина-істота соціальна, вона формує цінності, спираючись саме на соціальні аспекти соціуму, в якому знаходиться. Якщо говорити саме про ієрархію цінностей, то можна виділити загальнолюдські, тобто глобальні, ті, які властиві більшості, які є загальноприйнятими. Прикладом може бути воля, нація, діти тощо. Саме через трансформацію соціуму можна сказати про те, що на першому місці зараз стоять індивідуальні цінності та потреби, тобто те, що забезпечує нам комфортне життя.

Система цінностей не є пасивною реакцією соціокультурного середовища, навпаки, це форма самоусвідомлення, вираження естетичних, індивідуальних, моральних аспектів. Чітко можна простежити взаємозв'язок і взаємовплив соціокультурного макросередовища і мікросередовища особистості, ефективність освітньо-виховної системи суспільства. Протягом часу цінності, які сформувались, змінюються та набувають іншої значущості [24, с. 28-29]. Ціннісно орієнтаційний підхід допомагає формувати мотиваційні тенденції та

спрямованості особистості. Як зазначив Е. Дюркгейм, соціальна реальність є частиною універсального природного порядку, вона стійка та підпорядкована дії певних визначених законів, тому свідомість особистості повинна бути скомбінована певним чином, в системі соціальної реальності індивідуальні факти є соціальними фактами, індивідуальне представлення є суспільним представленням, тому ціннісні орієнтації кожної окремої особистості тісно пов'язані з суспільними ціннісними орієнтаціями [15].

Висновок до першого розділу

Отже, проблема ціннісних орієнтацій дедалі стає більш актуальною темою серед дослідницької діяльності. Поняття ціннісних орієнтацій вимагає різностороннього огляду через свою неоднозначність та багатоступінчасту значимість. Ціннісні орієнтації формуються на основі певних установок, потреб та цілей людини. Тобто, можна визначити, що індивідуальні потреби та цінності людини є спільною ланкою між суспільними цінностями, взагалі культурою суспільства. Іншими словами, духовний світ окремої людини взаємопов'язані з культурою соціуму, в якому знаходиться людина за допомогою окремого індивіда та його цінностей.

Єдиної класифікації ціннісних потреб особистості наразі не існує. Система цінностей не є пасивною реакцією соціокультурного середовища, навпаки, це форма самоусвідомлення, вираження естетичних, індивідуальних, моральних аспектів. Цінним було і залишається сама людина, тобто її діяльність. З одного боку, людям притаманні однакові вмотивовані дії, які зумовлені не тільки біологічно, але є більш складні зразки поведінки, вони, зазвичай, вмотивовані набутими знаннями, емоційними та духовними потребами. Різні потреби задовольняються різними шляхами, через це і виражається індивідуальність людини. В розгляді цієї проблеми потрібно розглядати людину не стільки, як біологічну істоту, а як соціальну. Тому що саме індивідуальні цінності особистості і є одним з механізмів, за допомогою якого вона взаємодіє із соціумом. Аналіз концепцій щодо ціннісних орієнтацій дає змогу нам зрозуміти, що осмислення своєї дійсності і вибір стратегій розвитку є важливим компонентом формування ціннісних орієнтацій. Становлення ціннісних орієнтацій суспільства відбувається в симбіозі культури, духовності, моралі та гуманістичності. Тільки в такому випадку ми можемо говорити про інтеріоризацію загальнолюдських цінностей. Цінності особистості дуже мінливі, вони постійно змінюються під впливом соціальної дійсності, але є базові потреби

та установки, які і є підґрунтям для формування життєвих орієнтацій особистості. Ціннісні орієнтації є результатом саморозвитку особистості, вони зумовлюють спрямованість суб'єкта до певного явища, яке співпадає з цінністю людини та спрямовує її на діяльність.

Отже, цінності є предметом задоволення людини її потреб, вони є внутрішньою структурою особистості, які були закріплені через життєвий досвід, соціальні норми, які є невід'ємною частиною життя людини. Особистість є частиною соціуму, тому без соціалізації стає неможливим набуття та розвиток ціннісних орієнтацій.

РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕР ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

2.1 Характер задоволення життєвих потреб та ціннісних орієнтацій молоді

Молодь є найбільш динамічною структурою у суспільстві. Зараз вона прагне наслідувати волелюбність своїх предків, героїчні традиції та інтелектуальну діяльність. У процесі демократії зараз це питання є все більш актуальним. Починати потрібно з того, що індивід, який починає навчатися в університеті, вже приходить туди з власними думками, цінностями та потребами, які вже були сформовані під час попереднього життєвого досвіду ще у школі. Але цінності, які транслює молодь, є відкритими, тобто вони здатні розвиватися, чи навпаки, руйнуватися. Це означає, що людина, маючи вже свої моральні принципи та потреби може їх змінювати, пристосовуючись до нового етапу свого життя та соціуму, в якому вона знаходиться.

Дуже важливим те, що суспільство не повинно бути байдужим до таких змін, тому що молодь є майбутнім носієм цих цінностей, які будуть успадковуватись іншим поколінням. Тут постає проблема оптимізації саморозвитку соціокультурних орієнтацій студентської молоді й суспільного виховного впливу на цей процес. Саме під час навчання у вузі, у цей віковий період, особистість переходить на новий рівень усвідомлення, формується процес вміння надавати об'єктивної оцінки своїм вчинкам та навколишньому середовищу.

Саме в цей період особистість навчається брати повну відповідальність за свій життєвий вибір. Це найбільше впливає на становлення та розвиток суспільства у майбутньому, допомагає встановити своє місце у соціумі для кожної конкретної людини. В цей час саме професійна та наукова діяльність стають актуальними через те, що саме юнацький вік стає тим періодом, коли людина

готова не тільки до самовизначення свого місця у суспільстві, але і до самотійного життя та власних прийнятих рішень [13, с. 27–28].

Ціннісні орієнтації молоді формуються через засвоєння певних соціальних норм, через її життєвий досвід. Це все проявляється через вибір особистості, її інтереси та переконання. Таким чином, можемо виокремити основні властивості ціннісних орієнтацій молоді:

– Суб'єктивність ціннісних орієнтацій. Одна і та сама ж цінність для кожної окремої молодої людини може бути по-різному оцінена: для когось щось ідентифікується як безумовний пріоритет у діяльності, для іншого - це лише один з можливих рівнозначних варіантів, а для когось - це зовсім не становить цінності.

– Індивідуальні цінності у внутрішній системі цінностей молодої людини переважають над суспільними. Внутрішній світ молодої людини, її духовність, є надзвичайно відкритою для сприйняття нового та активно взаємодіє з соціумом і відповідною культурою, на підставі чого виникають тісні взаємозв'язки, які перебувають у постійній динаміці, та є основою формування системи цінностей молодої людини.

– Всі ціннісні орієнтації молодої людини постають як наслідок її кропіткої роботи над собою або ж відсутності цих зусиль. Система ціннісних орієнтацій молодої людини є відображенням перш за все її внутрішньої позиції та не може бути визначальною заданою кимось іншим. Ціннісні орієнтації постають як окремі складові цілісної особистості людини, які взаємодіючи з різними соціальними явищами та процесами є основою формування її життєвого шляху.

Ю.Волков пропонує поділити ціннісні орієнтації на певні категорії, а саме інтелектуально-освітні цінності, культурні цінності, політичні цінності. Інтелектуально-освітні цінності транслюють розумово-творчий потенціал особистості. Він знизився за останні роки через поганий стан психологічного та фізичного здоров'я молоді. Треба зазначити, що Ю. Волков розглядає інтелектуально-освітні цінності у розрізі творчого та розумового потенціалу. Автор зазначає, що саме через погіршення психологічного та фізичного здоров'я виростає нерівність у галузі освіти. Збільшення кількості захворювань, ріст

чисельності людей з розумовими вадами є наслідком, на думку автора, алкогольної залежності та поганого харчування населення, що впливає на інтелектуально-освітні цінності молоді. Якщо проаналізувати роботу Ю. Волкова, то можна зробити висновок, що серед молоді падає інтерес до розумової праці, освіти та знань. Якщо говорити про культурні цінності сучасної молоді, то у соціумі зараз віддає пріоритет матеріальному збагаченню та благополуччю, відповідно до цього і формуються культура та життєві потреби молоді. Саме електронні засоби масової інформації зараз займають велике місце у житті молоді, вони приймають значну участь у формуванні цінностей та потреб у молодих людей, таких як духовний світ, установки у соціальному житті та культурні цінності. Автор зазначає, що сьогодні спостерігається деморалізація та дегуманізація соціокультурних цінностей, це можна простежити через інтерес молоді до епізодів насилля, сексу та жорстокості, які транслює телебачення, музиці, театрі та літературі, а також в мистецтві.

На жаль такі явища, як фольклор, традиції та звичаї, тобто культурна спадщина, сприймаються молоддю як анахронізм, тобто пережиток минулого. Політичні цінності молоді є різносторонніми, молодь є досить прагматичною, тому розглядає політику як засіб утвердження лідерства та авторитету. Все ж таки, у переважній своїй більшості, молодь виділяє працю як основне джерело для матеріального забезпечення, особливо такої думки є саме студентська молодь [9].

Вплив нових ціннісних парадигм на людину більш сильний період інтенсивного становлення системи особистості, починаючи з 14-15 років і до 22-25 років. Цей віковий період є часом навчання, коли в потенціал особистості досягається, коли є різні здібності особистості проявляється; система цінностей людини формується завдяки активному процесу соціалізації. Цей період розвитку особистості потребує контролю і вивчається з метою визначення специфіки формування ціннісної орієнтації і характер співвідношення з різними елементами в системі особистості; встановлювати тип відносин з навколишнім середовищем через поведінкові, установки та когнітивні прояви. Вікові кризи мають важливе значення для формування та моделювання цінностей і цінностей орієнтації

особистості. Заперечення або перегляд існуючих цінностей дає переваги можливість зміни та моделювання структурного змісту ціннісної орієнтації: переконань, установок, поведінки. Стимулятором для позитивної динаміки в розвитку цінностей є соціальне середовище особистості, переважно для підлітка і молодіжного віку, а формування та розвиток ціннісних орієнтацій відповідно до соціальної політики репрезентує освітнє середовище. Формування цінностей всередині особистості неможливе без соціального середовища, без процесу соціалізації, який починається майже з самого народження. На першому етапі відбувається формування ціннісних орієнтацій (у тому числі батьківських) має місце, яка зосереджена на стосунках між людьми. На другому етапі, закладається основа свідомої поведінки і загальна підліткова схильність формуються моральні уявлення і виникають соціальні орієнтації. На третьому етапі, людина набуває стійкої системи цінностей, що керує нею у виборі напрямку в певній соціальній ситуації, що вимагає розв'язання проблеми [55, с. 13-14].

2.2 Аналіз формування молодіжної політики України

Молодіжна політика в Україні є надзвичайно важливою через те, що своєчасна її реалізація може бути одним з предметів оновлення політичних механізмів в Україні. Сучасна молодь є енергійною та креативною, вона здатна змінювати суспільні процеси, змінювати політичну ситуацію в Україні на краще. Для розгляду цього питання потрібно визначити поняття “молодіжна політика”.

Як зазначається у законі України про основні засади молодіжної політики «молодіжна політика – напрям державної політики, спрямований на створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції дітей та молоді в суспільні процеси, що здійснюються в інтересах дітей та молоді та за їх участю. Законодавство у сфері молодіжної політики складається з Конституції України, міжнародних договорів та угод, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цього Закону та інших нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини в цій сфері.

Метою молодіжної політики є створення умов для самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, підвищення рівня її самостійності та конкурентоспроможності, забезпечення активної участі молоді в суспільному житті.

Основними завданнями молодіжної політики є створення умов для залучення молоді до громадського, політичного, соціально-економічного, культурного життя суспільства, популяризація ролі та важливості участі молоді у процесі ухвалення рішень. А також підтримка молоді в реалізації її соціально-економічного потенціалу, у тому числі для розв'язання житлових питань, питань професійного розвитку, працевлаштування, задоволення освітніх, медичних, культурних та інших потреб. А також формування громадянської, національної та культурної ідентичності української молоді. А також сприяння інституційному розвитку молодіжних та дитячих громадських об'єднань, молодіжних центрів, посилення їхньої ролі у процесі соціалізації молоді. А також розвиток молодіжної інфраструктури. А також розвиток національного та міжнародного молодіжного співробітництва» [32]. Як зазначає М. Рапаєва, суть молодіжної політики можна виділити як «спільна діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо влаштування молоді у територіальні громади відповідної територіально-адміністративної одиниці» [39, с. 168].

Приймаючи це до уваги, ми можемо здійснювати оновлення у політичному механізмі України. Зараз молодіжна політика більш розвинена ніж раніше, вона краще функціонує якщо порівнювати досвід попередніх років. В цьому є заслуга співпраці з європейськими партнерами. Процес децентралізації теж є одним з компонентів поліпшення молодіжної політики, через те, що завдяки цьому молодь бере участь у політичному та соціальному житті України.

Держава намагається створювати та формувати сприятливі умови для розвитку та реалізації молоді. Міністерство молоді та спорту України робить свій акцент на місцеве самоврядування та залучає молодь до активного соціального життя. Можна виділити декілька напрямів реалізації молодіжної політики. Першим є кадрове забезпечення молоді в органах державної влади та місцевого

самоврядування. Зазвичай це проведення семінарів та тренінгів. Другим є утворення структурних підрозділів з питань молоді та спорту. Молодіжна рада, зазвичай, проводить молодіжні наради та форуми, на яких може обговорюватися методи покращення життя та ціннісних орієнтацій молоді. Третім є розвиток молодіжної інфраструктури, що означає аналіз та сприяння розвитку та забезпечення діяльності молодіжних центрів, а також моніторинг. Держава намагається створити всі сприятливі умови для розвитку ціннісних орієнтацій молоді, тому на державному рівні є креативної зони, де молодь може спілкуватися між собою та представниками громадськості. Це також спортивні та творчі секції. Це дає змогу молоді реалізувати свій потенціал. Четвертим аспектом є документальна доказовість про здійснену роботу. Це проведення соціологічних досліджень та доповіді про становище молоді, а також щорічні форуми, завдяки цим заходам Верховна Рада може запроваджувати нові рекомендації стосовно функціонування молодіжної політики. Наступним є залучення молоді до процесу ухвалення рішень, тобто участь молодих людей в діяльності на місцевому рівні, і не тільки. Це є одним з аспектів процесу децентралізації. Важливим та актуальним є цей процес, тому що йдеться про побудову демократичного суспільства. Шостим є залучення інноваційних процесів молодіжної участі. Цей механізм потрібен для співпраці молоді з місцевим самоврядуванням. Сьомим є формування активної соціальної позиції української молоді. Стійка громадянська позиція серед молоді є дуже важливою, тому і є пріоритетним питанням для державної політики. Крім того, у рамках співпраці Мінмолодьспорту та ЮНІСЕФ в Україні проводяться семінари-наради для представників виконавчих органів об'єднаних громад з обговорення молодіжних питань і напрацювання пріоритетних напрямів молодіжної роботи на рівні громади [28, с. 103]. Уже відбулось 4 таких заходи (у Києві, Одесі, Краматорську та Ужгороді) за участі кількохсот представників ОТГ центральних, південних, західних і східних регіонів України.

Отже, ми можемо бачити, що молодь може приймати участь у житті суспільства та має для цього всі можливості. За останні роки держава створила

сприятливі умови для розвитку молоді, залучення її до процесів створення нової політики, для удосконалення ціннісних орієнтацій молоді. Звісно, молодіжна політика сьогодення поступово змінюється та вдосконалюється задля розвитку здорового та демократичного суспільства.

2.3. Вибір студентською молоддю щодо ціннісних орієнтацій на прикладі вторинного аналізу дослідження

Для аналізу студентської молоді України щодо ціннісних орієнтацій ми можемо звернутися до результатів соціологічного дослідження, яке було проведено Міністерством молоді та спорту України у 2021 році. Метою дослідження було виявлення саме проблем соціального становища молоді та особливостей розвитку їх ціннісних орієнтацій. Як зазначено у дослідженні, було виявлено, що «найважливішими для молоді України є бажання бути здоровими та добре почуватися (75,7%), мати матеріальний добробут (58,7%) та добрих та надійних друзів (45,8%), щасливу власну родину (40,9%), відчуття захищеності та впевненості у майбутньому (39,7%), можливості щодо особистісного розвитку (37,4%) та наявності цікавої та улюбленої роботи (37%), а також відчуття свободи та незалежності у власних рішеннях та діях (36,3%).

Відповідаючи на запитання «Чого найбільше Ви хотіли б досягти в житті?», молодь обирає найчастіше «сімейне щастя» та «здоров'я»; ці цінності є «топовими» для молоді протягом 5 років, з 2017 року. На другому місці серед пріоритетів молоді – можливість зробити кар'єру, бути багатими та мати можливість реалізувати свій талант і здібності. Молоді чоловіки на відміну від молодих жінок бажають досягнень в кар'єрі та матеріальному благополуччі, а молоді жінки порівняно із молодими чоловіками віддають перевагу сімейному щастю, здоров'ю та можливостям реалізувати власні таланти і здібності. Молодь бачить у своїх громадах на першому місці проблеми, пов'язані із низьким рівнем заробітної плати, пенсій та стипендій (51,5%) та, відповідно, високі ціни на продукти та комунальні послуги (50,1%). На другому місці молодих респондентів

турбує безробіття та відсутність роботи (45,1%), а також пандемія (38,6%). На третьому місці – поганий стан доріг (28,2%), екологічні проблеми (накопичення сміття, забруднення землі, повітря тощо) (27,2%), шкідливі звички населення (пияцтво, наркоманія) (28,8%) та житлові проблеми (27,5%). На четвертому місці – відсутність місць для дозвілля та відпочинку (молодіжних центрів, кінотеатрів, парків) (24,2%), низька якість медичного обслуговування (23,7%), а також неефективна робота місцевих органів влади (22,2%) та злочинність (20,0%). Відповідаючи на питання «З огляду на останні події пандемії та карантину, які навички і вміння Вам видаються особливо необхідними?», молодь обирала найчастіше такі навички і вміння, як саморозвиток (36,7%), комп'ютерна грамотність (35,7%), гнучкість (30,4%).

Насамперед, українська молодь вважає неприйнятним для проживання поруч з особами, які вживають ін'єкційні наркотики 72,4% (2018 рік – 46,1%), особами, які споживають алкогольні напої – 47,6% (2018 рік – 46,1%), – особливо жителями південного регіону (36,4%), а також людьми, які перебували у місцях позбавлення волі – 45,5% (2018 рік – 9%), ромами – 43,9% (2018 рік – 5,8%), представниками ЛГБТ-спільноти – 31,2% (2018 рік – 6,5%) та людьми, які живуть з ВІЛ/СНІД – 17,9% (2018 рік – 3,4%). На запитання «Якою мовою Ви, як правило, спілкуєтеся?», від 49,2% до 51,4% молоді відповіли, що у сім'ї, на роботі/у школі та виші, спілкуються українською мовою (2018 рік – до 48,1%); для 42,8% (2018 рік – 42,0%) молоді українська мова є мовою спілкування із друзями та знайомими. Майже третина молоді відповіла, що належать до Української православної церкви Київського патріархату – 27,9% (2018 році – 38,5%). Локалізація молоді, яка відносить себе до Української православної церкви (Київського патріархату) та Української греко-католицької церкви, є більшою на заході країни, до Української православної церкви (Московського патріархату) – на півдні країни»[27, с. 4-9]

Отже, аналізуючи дослідження, можемо визначити, що більшість молоді ставиться нейтрально до тих людей, чії ціннісні орієнтації відрізняються від їх поглядів. У молоді жіночої статі більш позитивне ставлення до людей, з якими у

них не співпадають інтереси, ніж у молоді чоловічої статі. Коли ж молодь дорослішає, їх ставлення до людей старших за них змінюється у позитивну сторону. Все ж таки найціннішим для молоді залишається їх здоров'я та здоров'я їх близьких. На другому місці матеріальні цінності та відчуття захищеності. Впевненість у своєму майбутньому, хороші друзі, сім'я, успішне працевлаштування є також важливим для молодих людей, але це є другорядним. Звісно, інтереси розходяться у межах статті. Більшість чоловіків має пріоритет у кар'єрі та матеріальному благополуччі, для жінок залишається важливим сім'я та здоров'я, можливість реалізувати свої мрії та таланти. Якщо говорити про те, які проблеми молодь бачить для свого подальшого розвитку, у проблемах, які виникають у їх громадах, то це, в першу чергу, низька заробітна плата, низькі стипендії та пенсії. Також більшість вбачає проблему у недостатній кількості робочих місць, особливо для людей, в яких ще не має досвіду. Також молодь турбує погана екологія, пандемія, якість доріг та проблеми з житлом. При проведенні дослідження також з'ясувалося, що молодь вважає недостатнім кількість місць для відпочинку та проведення свого дозвілля, тобто молодіжних театрів, зон для відпочинку тощо. Також проблемою залишається наркоманія та алкоголізм, відсоток молоді, яка наголосила на цьому не дуже великий, але все ж таки заслуговує на увагу. Також молодь бентежить якість медичної допомоги, яку вони можуть отримувати. Основні навички, які молодь вважає важливими для них, це самоосвіта та комп'ютерна грамотність. Якщо говорити про релігію, то майже третина молоді належить до Київського патріархату. Також приблизно такий же відсоток вибирає українську мову, як частіше застосовану їми для навчання та спілкування з друзями та сім'єю у повсякденному житті.

Висновок до другого розділу

Отже, молодь є найбільш динамічною структурою суспільства, тому питання особливостей потреб та цінностей молоді є дуже актуальним. Ціннісні орієнтації особистості є індивідуальними, але вони і складаються у світогляд людини. Цінності молоді є дуже різносторонніми, але можна виділити певні категорії, які можуть допомогти краще їх розуміти. Першою категорією є інтелектуально-освітні цінності, тобто творчий та розумовий потенціал молоді, який знизився за останні роки, як показують проаналізовані вище дослідження. Другою категорією є культурні цінності, які в останній час стали на другий план після матеріального благополуччя, на жаль, ми можемо бачити деморалізацію соціокультурних цінностей. Останньою категорією є політичні цінності молоді. Можна стверджувати, що вони дуже різні, молодь є прагматичною, можна зробити висновок, що політична активність молоді постійно зростає, молодь прагне змінити майбутнє суспільства.

Взагалі, у кожної молодої людини є обов'язкові та базові потреби, які з часом змінюються та перебудовуються. Сучасна молодь дуже активна та креативна, тому вона може змінювати політичні процеси у суспільстві, правильно структурована молодіжна політика може бути одним з механізмів оновлення політичних процесів в Україні. Молодіжна політика створена для соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для соціалізації та інтеграції дітей та молоді в суспільні процеси, що здійснюються в інтересах дітей та молоді та за їх участю. Підтримка молоді зі сторони держави може допомогти розв'язувати житлові проблеми, професійні, задовольнити потреби в культурі та розвитку в цілому. Тому молодіжна політика має багато направленостей, які націлені на вивчення та допомогу в розвитку для молоді. За останні роки держава створила сприятливі умови для розвитку молоді, залучення її до процесів створення нової політики, для удосконалення ціннісних орієнтацій молоді. Звісно, молодіжна політика сьогодення поступово змінюється та

вдосконалюється задля розвитку здорового та демократичного суспільства. Якщо проаналізувати соціологічного дослідження, яке було проведено Міністерством молоді та спорту України у 2021 році, то можна визначити, що більша частина молоді зараз є толерантною, не засуджує людей, з якими вона не сходиться у своїх цінностях на інтересах. Можна виділити такі тенденції, що молодь з дорослішанням змінює своє ставлення до навколишнього світу у позитивну сторону, а також те, що молоді жінки більш відкриті, ніж молоді чоловіки. Можна визначити, що для більшості чоловіків пріоритетною цінністю є кар'єра та матеріальне забезпечення, для молодих жінок пріоритетом є створення родини та реалізація свого творчого потенціалу. Основними ж навичками, які молодь вважає зараз актуальними є самоосвіта та комп'ютерна грамотність.

РОЗДІЛ 3 СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ТЕМУ «ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ФЛСК НАУ»

3.1. Програма та інструментарій соціологічного дослідження

Актуальність теми дослідження. «Студентська молодь – це суспільно диференційована соціально-демографічна спільнота, якій притаманні специфічні фізіологічні, психологічні, пізнавальні, культурно-освітні тощо властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей» [14, с. 33]. Значна роль у трансформації суспільства залежить саме від студентської молоді, тому важливим є дослідження саме цієї частини населення, їх ціннісних орієнтацій, через багатоманітність цього явища. Студентська молодь є потенційним ініціатором змін у суспільстві, авторами нових ідей та інновацій, тому важливим є які цінності та потреби є для них у пріоритеті, а які мають другорядне значення. Ціннісні орієнтації здатні суттєво змінювати процеси у розвитку суспільства, особливо ціннісні орієнтації молоді. Потреби у цієї частини населення дуже багатоманітні, деякі мають специфічний характер. Відмінною особливістю студентства є прагнення до всього нового, до змін, але також вони не мають досвіду, а тільки вчать будувати своє майбутнє, тільки починають здійснювати своє соціальне становлення. Тому важливим є які ціннісні орієнтації вони при цьому мають, щоб у майбутньому мати здорове соціально-адаптоване суспільство.

Суб'єкт управління, який надав дозвіл на проведення дослідження. Адміністрація факультету Лінгвістики та соціальних комунікацій Національного Авіаційного університету.

Проблемна ситуація. Студентська молодь є багатоманітним явищем та важливою частиною населення у структурі суспільства. Студентство є високоосвідченою та висококультурною частиною суспільства, тому вони виступають як резерв і перспектива у майбутньому для розвитку держави та соціуму, для майбутніх інновацій. Тому держава займається молодіжною

політикою, але, на жаль цього іноді не вистачає. Багато студентів стикаючись з проблемами встановлення свого соціального положення не можуть досягти своєї поставленої мети, через те, що не можуть задовольнити свої базові потреби чи не мають змоги це зробити, тому важливим є дослідження проблематики їх ціннісних орієнтацій для контролю та регулювання цього явища.

Наукова проблема. За результатами огляду сучасних наукових публікацій можна констатувати, що ціннісні орієнтації сучасної студентської молоді не розкриті повною мірою. Така ситуація склалася через недостатню кількість теоретичної та емпіричної видів інформації. Дослідження, які були проведені для вирішення проблеми ціннісних орієнтацій студентства, не розглядали це питання конкретно, тільки оглядово. Тому для пояснення потрібно провести повне соціологічне дослідження.

Об'єкт дослідження. Студенти факультету Лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету.

Предмет дослідження. Характер ціннісних орієнтацій студентів та їх ставлення до своїх потреб.

Мета. Пояснити характер ціннісних орієнтацій студентів факультету Лінгвістики та соціальних комунікацій Національного Авіаційного університету та їх ставлення до своїх потреб.

Завдання:

1. Визначити демографічний показник респондентів.
2. Визначити основні та другорядні цінності у опитаних студентів.
3. Пояснити які риси характеру опитані студенти вважають цінними, які ні.
4. Визначити хто для опитування студентської молоді є взірцем для наслідування.
5. Оцінити моральні принципи у молоді.
6. Визначити ставлення опитаної студентської молоді до дружби.
7. Пояснити основні фактори, якими керується молодь під час вибору професії.
8. Визначити ставлення опитаних студентів до релігії.

9. Визначити ставлення до української культури у молоді.

10. Пояснити які чинники, за думкою студентської молоді, формують їх особистість.

Інтерпретація основних термінів дослідження.

«Вища освіта-рівень освіти, який здобуває особа у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації» [23].

«Студентство — загальна назва осіб, що навчаються у закладах вищої освіти (студенти). Студентство це особлива професійно-виробнича група, здоров'я якої залежить від вікових особливостей розвитку, особливостей праці та умов життя» [2, с. 243].

«Державна молодіжна політика — це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України» [32].

«Ціннісні орієнтації є одним із найважливіших утворень у структурі свідомості й самосвідомості людини, вони зумовлюють низьку її сутнісних характеристик як особистості. Ціннісні орієнтації — це система установок, які регулюють поведінку людини у суспільстві. Ціннісні орієнтації "програмують" діяльність людини на тривалий час і визначають генеральну лінію поведінки особистості. Вивчення ціннісних орієнтацій і спливаючих з них форм поведінки індивідів дозволяє зрозуміти логіку дій різних типів людей» [3, с. 7].

«Соціологічне дослідження — система логічних і послідовних методологічних, методичних та організаційно-технічних процедур для отримання наукових знань про соціальне явище, процес» [12].

«Програма соціологічного дослідження є науковим документом, що містить схему логічно обґрунтованого переходу від загальних теоретичних уявлень про досліджуване соціальне явище, до використання інструментарію і виконання дослідницьких процедур (збирання, обробки та аналізу інформації)» [5].

«Вибірка — це множина об'єктів або подій, вибраних за допомогою визначеної процедури з генеральної сукупності для участі в дослідженні. Зазвичай, обсяг генеральної сукупності дуже великий, що робить прийняття до уваги всіх членів не практичним або неможливим. Вибірка являє собою множину або сукупність певного обсягу, члени якої збираються і статистичні характеристики обчислюються таким чином, що в результаті можна зробити висновки або екстраполяцію із вибірки на всю генеральну сукупність» [7].

Гіпотези:

1. Студенти різної статі мають однакові цінності.
2. Студенти другого та третього курсів однаково вважають пріоритетною цінністю кохання.
3. Студенти однакової статі однаково відносяться до друзів.
4. Студенти першого та четвертого курсів мають однакових взірців для наслідування.
5. Студенти різної статі мають однакові погляди на релігію.

Метод збору емпіричних даних: Онлайн анкетування.

Об'єкт емпіричного етапу дослідження, як генеральна сукупність.

Студенти факультету Лінгвістики та соціальних комунікацій Національного Авіаційного університету.

Особливості генеральної сукупності. Як було зазначено генеральною сукупністю виступають студенти НАУ, ФЛСК- 1122 особи, які включають в себе шість (6) спеціальностей:

Спеціальності 029, 035, 053, 054, 231, 052

1 курс– 344 студ.

029– 57 студ.

035– 110 студ.

053– 97 студ.

054– 9 студ.

231– 41 студ.

052– 30 студ.

2 курс– 282 студ.

029– 23 студ.

035– 90 студ.

053– 96 студ.

054– 21 студ.

231– 26 студ.

052– 26 студ.

3 курс– 211 студ.

029– 17 студ.

035– 68 студ.

053– 66 студ.

054– 17 студ.

231– 27 студ.

052– 16 студ.

4 курс– 224 студ.

029– 18 студ.

035– 91 студ.

053– 64 студ.

054– 25 студ.

231– 26 студ.

052– 0 студ.

5 курс – 61 студ.

029 – 0 студ.

035 – 16 студ.

053– 29 студ.

054– 8 студ.

231– 8 студ.

052– 0 студ.

У додатках роботи надано дані щодо статевої пропорції студентів ФЛСК НАУ за спеціальностями (Додаток А) та статевої пропорції ФЛСК НАУ (Додаток Б, В, Г, І, Д, Е, Є)

Визначення основних процедур отримання емпіричного матеріалу та його наступної обробки: Якщо адміністрація та відділ кадрів по роботі зі студентами готовий надати весь необхідний перелік даних стосовно студентів та їхньої спеціальності, року навчання, а також номери телефонів та поштові або електронні адреси, то ми можемо провести анкетування, по одному з вище вказаних способів, а саме через google форму чи через телефонне опитування, чи через поштову адресу.

Організаційний план дослідження.

Етап підготовки до польового дослідження: 25.03.2022-13. 04.2022.

Етап польового дослідження: 16.04. 2022-16.05.2022.

Аналіз результатів дослідження і підготовка звіту: 17.05.2022-29.05. 2022

Етап підготовки до польового дослідження.

1. Складання програми соціологічного дослідження. (25.03.2022)
2. Складання проекту вибірки (27.03.2022)
3. Створення онлайн анкети за допомогою google forms. (2.04.2022)
4. Проведення пробного дослідження. (3.04.2022)
5. Аналіз даних і результатів пробного дослідження. (6.04.2022-8.04.2022)
6. Внесення коректив у програму, методичні документи відповідно до підсумків пробного дослідження. (10.04.2022)
7. Створення фінальної анкети. (12.04.2022)

Етап польового дослідження

1. Узгодження організаційних питань. (16.04.2022)
2. Проведення польового дослідження. (19.04.2022- 05.05.2022)
3. Підготовка первинних даних до її опрацювання та обробка на комп'ютері. (05.05.2022)
4. Розробка інструкції для вибракування неправильно заповнених анкет. (06.05.2022)
5. Розробка інструкції щодо кодування відкритих питань. (08.05.2022)
6. Кодування відкритих питань. (09.05.2022)
7. Обробка первинних даних. (11-15.05.2022)

Аналіз результатів дослідження і підготовка звіту

1. Аналіз результатів дослідження і підготовка попереднього звіту.(18-22.05.2022)
2. Науково-практичне обґрунтування попереднього звіту, висновків і рекомендацій за підсумками дослідження. (23-25.05.2022)
3. Доопрацювання і затвердження остаточного звіту, висновків і рекомендацій за підсумками дослідження. (26-29.05.2022)

Інструментарій дослідження.

Анкета «Ціннісні орієнтації студентів ФЛСК НАУ»

Доброго дня! Прошу вас взяти участь у соціологічному опитуванні, для написання дипломної роботи. Опитування стосується характеру ціннісних орієнтацій у студентів. Анонімність відповідей гарантована. Опитування не займе більше 5 хвилин.

1. Вкажіть вашу стать:

1. Чоловіча
2. Жіноча

2. Вкажіть курс, на якому ви навчаєтесь:

1. 1 курс

2. 2 курс
3. 3 курс
4. 4 курс
5. 5 курс

3. Які цінності у своєму житті ви вважає найважливішими? (оберіть не більше трьох варіантів)

1. Кохання
2. Сім'я
3. Дружні відносини
4. Здобуття цікавої професії
5. Бути чесною і порядною людиною
6. Віра у бога
7. Самореалізація
8. Духовний розвиток
9. Кар'єра
10. Матеріальний достаток
11. Бути корисним для інших
12. Здоров'я
13. Мати сильний характер та виховувати у собі волю

4. Які цінності у своєму житті ви вважає важливими другорядно? (оберіть не більше трьох варіантів)

1. Кохання
2. Сім'я
3. Дружні відносини
4. Здобуття цікавої професії
5. Бути чесною і порядною людиною
6. Віра у бога
7. Самореалізація

8. Духовний розвиток
9. Кар'єра
10. Матеріальний достаток
11. Бути корисним для інших
12. Здоров'я
13. Мати сильний характер та виховувати у собі волю

5. Які цінності у своєму житті ви вважає важливими в останню чергу?
(оберіть не більше трьох варіантів)

1. Кохання
2. Сім'я
3. Дружні відносини
4. Здобуття цікавої професії
5. Бути чесною і порядною людиною
6. Віра у бога
7. Самореалізація
8. Духовний розвиток
9. Кар'єра
10. Матеріальний достаток
11. Бути корисним для інших
12. Здоров'я
13. Мати сильний характер та виховувати у собі волю

6. Виберіть риси, які ви найбільше цінуєте у людях(оберіть не більше трьох варіантів)

1. Працелюбність
2. Ініціативність
3. Добросовісність
4. Наполегливість
5. Товариськість

6. Тактовність
7. Правдивість
8. Ввічливість
9. Чуйність
10. Щирість
11. Доброзичливість
12. Турботливість
13. Некритичність
14. Скромність
15. Почуття гідності
16. Альтруїзм (безкорисливе прагнення до діяльності на благо інших).
17. Акуратність
18. Бережливість
19. Економність
20. Щедрість
21. Інше

7. Виберіть риси, які є для вас найбільш неприйнятними (оберіть не більше трьох варіантів)

1. Лінь
2. Консервативність
3. Безвідповідальність
4. Безвільність
5. Замкнутість
6. Безтактність
7. Брехливість
8. Грубість
9. Жорстокість
10. Лицемірство

11. Заздрість
12. Байдужість
13. Некритичність,
14. Невимогливість
15. Хвалькуватість
16. Самолюбство
17. Егоїзм
18. Неохайність
19. Не бережливість
20. Марнотратство
21. Скупість
22. Інше

8. Кого ви вважаєте взірцем для себе?

1. Батьки
2. Хтось з родичів
3. Вчитель
4. Історична постать
5. Політичний діяч сучасності
6. Людина, яка популярна в сфері шоу бізнесу
7. Людина, яка популярна в сфері телебачення
8. Людина, яка популярна в сфері мистецтва
9. Літературний герой
10. В мене не має взірця
11. Я сам для себе взірець
12. Інше

9. Чи вважаєте ви себе зобов'язаним допомагати своїй родині?

1. Так
2. Більше так, ніж ні

3. Ні
4. Більше ні, ніж так

10. Ваші друзі для вас є:

1. Людьми з спільними з вами захопленнями
2. Людьми, з якими можна провести вільний час
3. людьми, які мають певні риси і засади, що відповідають вашим вимогам
4. Колеги по роботі чи навчанню

11. На вашу думку, друзі повинні цікавитись проблемами одне одного?

1. Так
2. Більше так, ніж ні
3. Ні
4. Більше ні, ніж так

12. Який з факторів для вас є чи був важливим під час вибору професії?
(оберіть не більше трьох варіантів)

1. Висока можливість працевлаштування
2. Думка батьків
3. Думка друзів
4. Порада вчителів
5. Можливість високого заробітку
6. Престиж обраної професії
7. Мрія
8. Розвиток своїх здібностей
9. Інше

13. Чи вважаєте ви себе віруючою людиною?

1. Так

2. Скоріше так, ніж ні
3. Ні
4. Скоріше ні, ніж так

14. Як ви оцінюєте важливість знання українських традицій та звичаїв у повсякденному житті за шкалою від 1 до 10?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

10- Дуже важливо

15. Чи дотримуетесь ви українських традицій та звичаїв у повсякденному житті?

1. Так
2. Скоріше так, ніж ні
3. Ні
4. Скоріше ні, ніж так

16. Як ви вважаєте, які чинники з нищеперелічених найбільше впливають на формування вас як особистості? (оберіть не більше трьох варіантів)

1. Мистецтво
2. Релігія
3. Музика
4. Література
5. Оточення
6. Близькі люди
7. Соціальні норми та правила
8. Інше

Формування обсягу вибірки.

Дизайн-ефект повинен дорівнювати одиниці, тому що ми не утворюватимемо під вибірок, тому теоретична похибка і буде дійсною похибкою.

– Прийнятна ймовірність буде складати 0,9545

– Прийнятна похибка буде складати до 5%

Якби нас цікавили висновки студентів бакалаврату загалом, тоді розмір теоретичної вибірки рахувався б таким чином:

$$n = 1 / (\Delta^2 + 1/N)$$

Тобто, якщо довірна ймовірність -95%, похибка 0,05, генеральна сукупність 1122-то необхідний розмір вибірки становить 286. Але оскільки обсяг генеральної сукупності соціологічного дослідження складає невелику кількість, а саме – 1122 особа, то у середньому нам потрібно опитувати кожного третього, для достовірнішого результату. Тобто, якщо опитувати кожного третього, то розмір вибірки буде 374.

Отже, аналізуючи дані генеральної сукупності, ми маємо такі результати (Додаток Ж, 3)

Міркування про етап ремонту.

Якщо вибірка складає 374 студенти, то в нас повинно бути 374 пройдених анкети. Якщо будуть складності у проведенні опитування, можливо потрібно буде створити телеграм канал, в якому респонденти, які не змогли пройти опитування через google форму, можуть це зробити. Також можна відправити анкету на пошту студенту чи провести телефонне опитування. Тим самим ми можемо отримати репрезентативні результати, не руйнуючи потрібну кількість вибірки.

3.2. Аналіз результатів соціологічного дослідження

Загальна кількість опитаних нами респондентів становить 374. Кількість опитаних студентів першого курсу становить 22,3%, другий курс становить 38,5%, 22,1% становлять опитані студенти третього курсу, на четвертому курсі було опитано 11,1%. Серед студентів п'ятого курсу було опитано 6%.

За статевим розподілом опитані чоловіки становлять 24,2%, а жінки 75,8% від загальної кількості опитаних респондентів, а саме першого курсу, який становить 38,5%, другого курсу, який становить 38,5%, третього курсу, який становить 22,1% та п'ятого курсу, який становить 6%.

За результатами опитування студентів можна виділити три основні цінності, які молодь вважає для себе пріоритетними, а саме сім'я (19,1%), кохання (17,3%) та матеріальний достаток (15,1%). Другорядно важливими для себе опитані студенти вважають здоров'я (14,2%), дружні відносини (12,1%) та самореалізацію (11,8%). Цінності, які є для молоді важливими, але в останню чергу це кар'єра (4%), віра у бога (2,4%) та бути чесною і порядною людиною (1,8%). Цінності, які опитана молодь вважає найменше цінними для себе це здобуття цікавої професії (1,2%), мати сильний характер та виховувати у собі волю (0,6%), духовний розвиток (0,3%) та бути корисним для інших (0,1%).

На питання «*виберіть риси, які ви найбільше цінуєте у людях*» більшість відповіли, що для них ціннісними є такі риси, як доброзичливість(29%), добросовісність(27,3%) та працелюбність (19,4%). 24,3% обрали інші варіанти (серед варіантів відповіді були вказані такі риси як ініціативність, наполегливість, товариськість, тактовність, правдивість, ввічливість, чуйність, щирість, турботливість, некритичність, скромність, почуття гідності, альтруїзм (безкорисливе прагнення до діяльності на благо інших), акуратність, бережливість, економність та щедрість).

На питання «*виберіть риси, які є для вас найбільш неприйнятними*» більшість відповіли, що для них найбільш неприйнятними є жорстокість (31,3%), лицемірство (23,4%) та грубість (18,2). 27,1% обрали інші варіанти (серед варіантів відповіді були вказані такі риси як лінь, консервативність, безвідповідальність, безвільність, замкнутість, безтактність, брехливість, заздрість, байдужість, некритичність, невимогливість, хвалькуватість, самолюбство, егоїзм, неохайність, не бережливість, марнотратство, скупість).

Взірцем для наслідування більш опитаних студентів вважає для себе батьків (31,1%), історичну постать (24,3) та когось з родичів (18,2). Вчителя як взірця для наслідування вибрали 10,1%, людину яка популярна в сфері шоу-бізнесу 5,2%, популярну у сфері телебачення 4,1%, політичного діяча сучасності вибрало 3,2%, літературного героя 1,3% і людину, популярну у сфері мистецтва 1,1%. Потрібно

вказати, що 0,8% опитаних респондентів відповіли, що в них немає взірця для наслідування, а 0,6% відповіли, що вони є самі для себе взірцем.

Серед опитаних студентів ФЛСК 48,5% вважають себе зобов'язаними допомагати своїм батькам, відповідь «*більше так, ніж ні*» обрали 28,3% респондентів, відповідь «*більше ні, ніж так*» обрали 17, 3%, відповідь «*ні*» обрали 5,9% студентів. Таким чином можна зробити висновок, що студенти ФЛСК НАУ в більшості вважають себе зобов'язаними допомагати своїм батькам.

Для більшості опитаних студентів їх друзі є для них людьми зі спільними захопленнями (39,6%). Відповідь «*людьми, які мають певні риси й засади, що відповідають вашим вимогам*» обрали 28,3%, відповідь «*людьми, з якими можна провести вільний час*» обрали 18,1%, відповідь «*колеги по роботі чи навчанню*» обрали 14%. Стосовно питання «*чи повинні друзі цікавитись проблемами один одного?*» більшість респондентів відповіли, що так (53%), відповідь «*ні*» обрали 9% респондентів.

На питання «*який з факторів для вас є чи був важливим під час вибору професії?*» ми отримали такі відповіді:

- Висока можливість працевлаштування (26,3%)
- Думка батьків (5,1%)
- Думка друзів (0,3%)
- Порада вчителів(0,9%)
- Можливість високого заробітку (34,3%)
- Престиж обраної професії (17,5%)
- Мрія (4,2%)
- Розвиток своїх здібностей (10,2%)
- Інше (1,2%)

Серед опитаних студентів більшість вважає себе віруючими (44,3%). Відповідь «*більше так, ніж ні*» обрали 28,3% респондентів, відповідь «*більше ні, ніж так*» обрали 17, 5%, відповідь «*ні*» обрали 9,9%.

Якщо аналізувати відповіді про думку важливості українських традицій в опитаної студентської молоді, то більшість респондентів вважає їх важливими

(38,3%), але дотримуються їх тільки 18,3% респондентів, 34% не дотримуються українських звичаїв у повсякденному житті.

Серед опитаних студентів ФЛСК на питання *«як ви вважаєте, які чинники з нищеперелічених найбільше впливають на формування вас як особистості?»* респонденти відповіли, так:

- Мистецтво (7,2%)
- Релігія (11%)
- Музика (2%)
- Література (9,7%)
- Оточення (21,5%)
- Близькі люди (18,3%)
- Соціальні норми та правила (29,3%)
- Інше (1%)

Таким чином можна визначити, що для більшості респондентів фактором, впливаючим на їх формування як особистості є соціальні норми та правила.

Аналіз результатів дослідження щодо гіпотез. Першою гіпотезою дослідження є те, що студенти різної статі мають однакові цінності. Для перевірки цієї гіпотези потрібно порівняти відповіді питання №4, №5 та №6 з питанням №1. Ця гіпотеза спростована, адже у студентів чоловічої статі, які складають 24,2%, пріоритетними цінностями є матеріальний достаток (32,3%) та кар'єра (23,6%). Тоді як у студентів жіночою статі, відсоток яких складає 75,8%, пріоритетними цінностями є сім'я (34,2%) та самореалізація (21%).

Друга гіпотеза *«студенти другого та третього курсів однаково вважають пріоритетною цінністю кохання»* також спростована, адже студенти другого курсу приділяють увазі любові як їх життєвої цінності більше уваги, а саме 54%, а студенти, що навчаються на третьому курсі надають перевагу цій цінності 46%.

Третя гіпотеза *«Студенти різної статі однаково відносяться до друзів»* спростована, тому що спостерігається наступна тенденція: студенти чоловічої статі відповіли на питання №10, що більшість відноситься до друзів, як до людей з спільними з вами захопленнями (34,3%), тоді як тільки 25,6% студенток жіночої

статі обрали цю відповідь, найбільш популярною серед жінок відповіддю було те, що друзі є людьми, які мають певні риси і засади, що відповідають вашим вимогам (37,2%), цю ж відповідь обрало лише 23,5% чоловіків.

Четверта гіпотеза *«студенти першого та четвертого курсів мають однакових взірців для наслідування»* також спростована, тому що якщо аналізувати відповіді питання №8, то можна зробити висновок, що студенти першого курсу віддають перевагу батькам як взірцям для наслідування (23%), тоді як студенти четвертого курсу віддають перевагу історичній постаті як взірець для наслідування (26,2%).

П'ята гіпотеза також спростована *«студенти різної статі мають однакові погляди на релігію»*. Якщо проаналізувати відповіді на питання №13, а саме на питання *«чи вважаєте ви себе віруючою людиною»*, то ми бачимо, що студентів жіночої статі більше віддають перевагу релігії ніж студенти чоловічої статі.

Табл. 1

Варіанти відповіді	Студенти чоловічої статі	Студенти жіночої статі
Так	35%	41,8%
Більше так, ніж ні	27,3%	29,4%
Ні	21,5%	16%
Більше ні, ніж так	16,3%	12,8%

Отже, розбіжності у ціннісних орієнтаціях студентів ФЛСК спостерігаються між чоловічою та жіночою статтю. Також можна побачити різницю між ціннісними орієнтаціями перших курсів та останніх, саме у поглядах на цінності, а також на взірця наслідування та важливі риси характеру. У перших курсів прослідковується надання переваги сім'ї, тоді як останні курси віддають перевагу кар'єрі.

Висновок до третього розділу

Отже, було проведено соціологічне дослідження на тему "ціннісні орієнтації студентів ФЛСК". Була здійснена підготовка до проведення дослідження, а саме розроблено та проведено три основні етапи: підготовчий (розробка програми дослідження), основний етап (проведення емпіричного дослідження) та завершальний етап (обробка й аналіз даних, формування висновків та рекомендацій). Проведення дослідження дало змогу нам досягти мети та поставлених задач у дослідженні.

Результати проведеного дослідження можна використовувати для розуміння характеру ціннісних орієнтацій молоді, результати можуть бути корисними у процесі розвитку умов для вдосконалення ціннісних орієнтацій молоді, а також в організації різних заходів для підвищення культурного та духовного розвитку студентів. Аналізуючи дані, отримані у дослідженні, ми можемо бачити, що цінностями, які вбачає для себе молодь є сім'я та самореалізація, молодь позитивно ставиться до українських звичаїв, а також відповідально ставиться до дружніх відносин, що співпадає з результатами дослідження, аналіз якого ми проводили у другому розділі, що може бути аргументом надійності та репрезентативності результатів власного проведеного дослідження. На основі звіту проведеного дослідження склалася аналітична довідка, за допомогою якої ми отримали обґрунтовані узагальнення, висновки та рекомендації, які можна використовувати надалі задля подальшого вивчення ціннісних орієнтацій в особистості. Ієрархія диспозиційних організаційних формувань і регулює поведінку та світогляд людини.

ВИСНОВКИ

В роботі здійснено аналіз характер розвитку ціннісних орієнтацій сучасної української молоді.

Реалізація вказаної мети передбачала вирішення наступних дослідницьких завдань:

1. Проаналізовано «ціннісні орієнтації».

Ціннісні орієнтації – це вибір особистості щодо її переваг та потреб у суспільстві. Ціннісні орієнтації складаються з певної системи установок, за допомогою яких людина визначає свою поведінку, формує власні потреби. Формуються ціннісні орієнтації на основі цілей та потреб, які людина вважає для себе важливими. Цінності є багатоманітним явищем, тому що не дивлячись на те, що кожна людина має базові потреби, цінності здатні змінюватися, удосконалюватися, чи, навпаки, здатні зникати, втрачати свій сенс у процесі розвитку. В. Кононенко порівнює поняття “цінності” з поняттям “значущість”. Тобто, він вважає, що все, що є цінним для особистості, вона вважає важливим та значущим для себе. Вони відіграють важливу роль у життєдіяльності особистості, як предмет її інтересів та потреб. Важливими є в першу чергу особисті, власні цінності, тому що тільки половина з них може бути соціальними, нав’язаними соціумом, в якому знаходиться людина. Отже, було визначено, що цінності – це властивості та явища, які допомагають задовольняти потреби та інтереси людини. Це соціально значущий предмет, тому він, зазвичай не піддається сумніву.

2. Було визначено “ціннісні орієнтації” як складову спрямованості особистості

Ціннісні орієнтації спрямованості особистості слід розглядати її статус у суспільстві, професійну спрямованість, соціально-політичні, та духовні чинники. В. Ядов розглядає цінності як комплекс життєвого досвіду та індивідуального розвитку особистості. Є три компоненти, через які і формуються цінності особистості. Першим є потреби, вони допомагають індивіду залучитись до

соціальної реальності. Потім створюється ситуація, в якій особистість і стикається з певними потребами, які можуть відрізнятись від тих, які особистість мала спочатку. Третім є диспозиційне формування, яке і формує поведінку індивіда. Формування ціннісних орієнтацій є найвищим рівнем розвитку особистості, тому в важливих ситуаціях і формує поведінку людини.

3. Обґрунтовано характер задоволення життєвих потреб та ціннісних орієнтацій молоді.

Молодь є найбільш динамічною у структурі суспільства, тому актуальність вивчення ціннісних орієнтацій цієї групи суспільства стає дедалі актуальнішою. Цінності, які транслює молодь можна назвати відкритими, це характеризує їх гнучкість, здатність змінюватись та розвиватись, чи навпаки, руйнуватись. Пристосовуючись до нового етапу життя, цінності молоді, які були здобуті ще у школі та під час дитинства змінюються під час процесу пристосування до нових соціальних реалій, які тягне з собою процес дорослішання. Важливим залишається інтерес зацікавленість суспільства до таких змін, воно не повинно бути байдужим, через те, що молодь в майбутньому стане носієм ціннісних орієнтацій для інших поколінь. Саме під час навчання в університеті особистість навчається бути самостійною та цілісною частиною суспільства, мається на увазі готовність брати повну відповідальність за свій життєвий вибір та вчинки. Тому саме у цей період життя людини актуальними є професійна та наукова діяльність, яка допомагає молоді досягти процесу самовизначеності. Отже, формування ціннісних орієнтацій молоді відбувається через пристосування до нової соціальної реальності та засвоєння соціальних норм, а також через життєвий досвід. Тому важливими залишаються певні категорії, на які молодь повинна звертати свою увагу. За думкою Ю. Волкова. це інтелектуально – освітні цінності, політичні цінності та культурні.

4. Проаналізовано формування молодіжної політики України.

Молодіжна політика в Україні є надзвичайно важливим явищем через те, що її успішна реалізація може бути одним з предметів оновлення політичних механізмів в державі. Відмінною від інших груп суспільства у молоді є здатність

змінювати політичні процеси через свою креативність, сучасність думок, енергійність та гнучкість. Для розгляду цього питання, ми проаналізували поняття «молодіжна політика». Це один з напрямів державної політики, який націлен на створення правових умов та гарантій, які допомагають у соціалізації молоді та їх інтеграції в суспільне життя. Молодіжна політика допомагає врегулювати соціально-економічні, політичні та організаційні умови в інтересах молоді. Метою молодіжної політики є створення всіх необхідних умов для розвитку молоді та залучення її до політичного, громадського, соціально-економічного та культурного життя суспільства. За підтримки держави організовуються різні заходи для популяризації молоді у суспільному житті та її здатності до прийняття участі в ухваленні різних рішень. Також ще одним завданням, яке ставить для себе держава, є формування національної та культурної ідентичності в українській молоді. Приймаючи все вище зазначене, ми можемо здійснювати оновлення у політичному механізмі України.

5. Проаналізовано соціологічні дослідження щодо вибору студентської молоді щодо ціннісних орієнтацій

Для аналізу вибору щодо ціннісних орієнтацій студентської молоді був здійснений вторинний аналіз даних соціологічного дослідження, яке було проведено Міністерством молоді та спорту України у 2021 році. Метою даного дослідження було виявлення проблем соціалізації молоді, їх соціального становища та особливостей розвитку їх ціннісних орієнтацій. Проаналізувавши дослідження, потрібно зазначити, що молодь є толерантною, вона не засуджує людей, з якими їх цінності не співпадають. Найважливішим для молоді залишається бажання бути здоровими та мати матеріальний добробут. Також для них важлива їх родина, друзі та бажання відчувати себе захищеним та мати впевненість у власному майбутньому. Треба зазначити, що для молоді чоловічої статі важливими цінностями є кар'єра, для молоді жіночої статі важливою залишається сім'я та здоров'я. Як показують результати дослідження, з часом молодь більш поважніше ставиться до людей, старших за них, це відбувається з процесом їх дорослішання. Отже, молодь є доволі розвиненою частиною

суспільства. Її бентежать питання екології, майбутнього країни. Вони готові приймати участь в удосконаленні державних політичних процесів. Також більшість молоді використовує українську мову для спілкування у повсякденному житті.

6. Проведено соціологічне дослідження на тему «ціннісні орієнтації студентської молоді ФЛСК НАУ».

Було проведено власне соціологічне дослідження на тему «ціннісні орієнтації студентської молоді ФЛСК НАУ». Була здійснена підготовка для проведення соціологічного дослідження з елементів, притаманних кожній науковій діяльності. По-перше, це об'єкт дослідження студенти факультету Лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету. Предметом був характер ціннісних орієнтацій студентів та їх ставлення до своїх потреб. Метою проведеного власного дослідження було пояснити характер ціннісних орієнтацій студентів факультету Лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету та їх ставлення до своїх потреб і були поставлені відповідні завдання. Соціологічне дослідження складалось з трьох основних етапів, а саме з підготовчого, основного та емпіричного. Генеральна сукупність дослідження складає 1122 студенти, також був обраний метод збору даних через онлайн анкетування, потрібно було опитати 374 респонденти. Програма соціологічного дослідження була сформована чітко по встановленим правилам задля якісного проведення дослідження, а саме обробки й аналізу даних.

7. Проаналізовано результати дослідження

Було проведено соціологічне дослідження на тему «ціннісні орієнтації студентської молоді ФЛСК НАУ» Було опитано 374 студенти факультету ФЛСК. Було проведено онлайн опитування, здійснено аналіз даних, усі поставлені задачі були виконані та обґрунтовані. Результатами цього дослідження став висновок про те, що студенти ФЛСК НАУ мають перспективні ціннісні орієнтації, молодь є толерантною, вона прагне розвиватися.

Отже, мета даної роботи була досягнута: представлено теоретичні підходи до визначення ціннісних орієнтацій, а також представлені емпіричні дані щодо

ціннісних орієнтацій сучасної української молоді, які були отримані під час аналізу вторинних джерел, а також власного проведеного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янова Г.М. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства / Г.М. Авер'янова, Н.М. Дембицька, В.В. Москаленко. – К.: «ППП», 2005. – 307 с.
2. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. /Б.Г. Ананьев . – Л.:Изд-во ЛГУ , 1968. – 337 с.
3. Антонова Н.О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу: автореф.дис. канд.психол.наук: 19.00.07 / Н.О.Антонова. – К., 2003. – 21 с.
4. Афанасьев В. Г. Социальная информация и управление обществом / В. Г. Афанасьев. — М. : Полит-издат, 1975. —408 с.
5. Біленький Э. А. Соціологія: соціологічний словник. – К., Кондор, 2006
6. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості / Т. В. Бутківська // Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / [за заг. ред. О. В. Сухомлинської] ; АПН України. – К., 1997. – С. 27–31.
7. Вибірка // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 1 : А — Л. — С. 173.
8. Вибіркове спостереження : Термінологічний словник / [уклад. О. І. Черняк, Є. М. Жуйкова, О. В. Гончар та ін.] ; під наук. кер. О. О. Васечко — К. : НТК статистичних досліджень, 2004. — 140 с.
9. Волков Ю. Г., Добренев В. И., Кадария Ф. Д., Савченко И. П., Шаповалов В. А. Социология молодежи: Учебное пособие / под ред. проф Ю. Г. Волкова. – Ростов-н /Д.: Феникс, 2001.
10. Всемирная энциклопедия: Философия/ Глав.науч. ред. и сост .А. А. Грицанов. М.: Минск, 2001. – 1320 с.
11. Головатий Н. Ф. Социология молодежи : Курс лекцій / Н. Ф. Головатий. – К. : МАУП, 1999. – 224с.
12. Дворецька, Галина Власівна (2002). Соціологія. Київ: КНЕУ. с. 355.

13. Драч С. В. Ціннісні орієнтації студентської молоді українського суспільства: сутність та динаміка / С. В. Драч // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна". - 2010. - № 2. - С. 26-30 - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2010_2_9.

14. Дроздова М. Динаміка політичної свідомості студентів у процесі виборчої кампанії 2004 р. / М. Дроздова // Соціальна психологія. – 2005. – № 4 (12). – С. 32-43.

15. Дюркгейм Э. Метод социологии /Пер. с фр... Западно-европейская социология XIX -начала XX веков / под ред. В. И. Добренкова. - М.: Издание Международного Университета Бизнеса и Управления, 1996. - с. 309

16. Дюркгейм Э. Самоубийство /Пер. с фр. //Западно-европейская социология XIX - начала XX веков /Под ред. В. И. Добренкова. - М.:Издание Международного Университета Бизнеса и Управления, 1996. - с. 366

17. Епістемологічні засади формування поняття розвитку в науках про культуру (В.Дільтей, Баденська школа, М.Вебер) : дис... канд. філос. наук: 17.00.01 / Філіппова Тетяна Михайлівна ; Харківська держ. академія культури. - Х., 2006. - 219 арк. - арк. 190-219.

18. Закон України «про основні засади молодіжної політики»// Відомості Верховної Ради України- 2021- № 28. – ст.233

19. Запека Я.Г. Особливості ціннісних профілів студентів з різними мотиваційними установками. Габітус. 2020. Вип. 12. Т. 2. – С. 127–132.

20. Здравомислов А. Г. Потребы. Интересы. Цінності /А. Г. Здравомислов. – Москва: Политиздат, 1986. – 223 с.

21. Коберник Л. О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості. Наука і освіта // Науковопрактичний журнал південного наукового центру АПН України. 2008. № 4-5. - С. 28–33.

22. Кондрашова, Л. Формуючий потенціал навчання в сучасній вищій педагогічній школі / Л.Кондрашова. – С. 22-29.

23. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). К., 2003;

24. Матяж С. В. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості / С. В. Матяж, А. О. Березянська // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Соціологія. - 2013. - Т. 225, Вип. 213. - С. 27-30. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdusoc_2013_225_213_7

25. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. — К.: Абрис, 1996.

26. Методика “Ценностные ориентации” М. Рокича // Лучшие психологические тесты для профотбора и профориентации / [отв. ред. А. Ф. Кудряшов]. — Петрозаводск : Петроком, 1992. — С. 112—114.

27. Звіт за результатами репрезентативного соціологічного дослідження "Становище молоді України// Відомості Міністерства молоді та спорту України – 2021. – с. 71. – Режим доступу: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/rezyltmolod2021.pdf

28. Молодь в Україні. Дослідження молодіжного сектора: проблеми та перспективи. – К. : Програма розвитку ООН в Україні, 2006. – 169 с.

29. Надольний І. Соціально-гуманістичний потенціал національної свідомості // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: Зб. Наук.пр. /За загюред. В.Лугового, В.Князева. – К.:Вид-во НАДУ, 2005. – с. 29-34

30. Овсяннікова В.В. Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій особистості та її соціального статусу // Вісник Запорізького національного університету. 2009. No 1. С. 107-115.

31. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. – К.: Знання України, 2003. - 450с.

32. Особенности формирования и реализации молодежной политики на региональном уровне: Сборник методических материалов и рекомендаций Министерство Украины по делам молодежи и спорта. Укр. проблем молодежи. - К., - К., 1991

33. Паниотто В. Стратегия исследования / В. Паниотто, Н. Харченко // Маркетинг в Україні. - 2016. - № 1-2. - С. 41-57

34. Паніна Н.В. Молодь України: структура цінностей, соціальне самопочуття і морально-психологічний стан в умовах тотальної аномії / Н. В. Панина // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. – № 1. – С. 5–26.
35. Парсонс Т. Система координат действия и общая теория действия: Культура, личность и место социальных систем //Американская социологическая мысль: Тексты. — М.: Изд-во МГУ, 1996.
36. Подолянчук Д.С. Чинники формування ціннісних орієнтацій студентів, які беруть участь у волонтерському русі. Теорія і практика сучасної психології. 2019. № 1. С. 168–172
37. Политическая психология : хрестоматия / [сост. Е. Б. Шестопап]. — М. : Аспект Пресс, 2007. — 448 с.
38. Психологічні чинники впливу засобів масової інформації на ціннісні орієнтації студентської молоді [Текст] / О. В. Ануфрієва. - К. : Знання України, 2009. - 20 с. - Бібліогр.: с. 19.
39. Рапаєва М. Державна молодіжна політика в Україні: законодавчі гарантії і практична реалізація / М. Рапаєва // Юридична наука. – 2015. – № 4. – С. 167- 175.
40. Романюк Л. В. Ціннісні орієнтації студентів: сутність, структура і психологічні механізми розвитку / Л. В. Романюк ; наук. ред. М. Н. Корнєв ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка, Подільська держ. аграрно-технічна академія. - Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2004. - 188 с.: рис. - Бібліогр.: с. 172-184.
41. Савченко, Л. Вивчення ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді / Л. Савченко. – С. 303.
42. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности / Под ред. В. А. Ядова. –Л.:Наука, Ленингр.отд-ние, 1979. – 264с.
43. Семенов В.Е. Ценностные ориентации современной молодежи / В. Е. Семёнов // Социс. –2007. – № 3. – С. 37–43.
44. Смирнов В. А. Социальные проблемы молодежи / В. А. Смирнов // Вестник МГУ. Серия 18. «Социология и политология». – 2008. – № 2. – С. 15–29.

45. Сокурянська Л. Г. Вступ до соціології: Навч. посібник / Л. Г. Сокурянська. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. – С. 221.
46. Столович Л. Н. Природа эстетической ценности / Л. Н. Столович. — М.: Политиздат, 1972. — С. 127—128.
47. Стратегія національно-патріотичного виховання на 2016–2020 рр., затверджена Указом Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580/2015. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5802015-19494> (дата звернення 18.06.2017).
48. Целякова О. М. Духовність і ціннісні орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / О. М. Целякова // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2009. – Вип. 38. – Режим доступу : http://zgia.zp.ua/gazeta/VISNIK_38_22.pdf.
49. Циба В. Г. Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз) / Віталій Трохимович Циба. – К.: МАУП, 2000. – С. 114–115
50. Черниш Н. Й. Соціологія / Наталія Йосипівна Черниш. – Львів: Кальварія, 2003. – С. 13, 138–139.
51. Шайгородский Ю. Ж. К проблеме формирования ценностных ориентаций современной молодежи / Ю. Ж. Шайгородский // Молодежь и современный мир. – М.: Институт молодежи, 1991. – С. 196–202.
52. Шимко, І. Проблеми організації самостійної роботи у вищій школі / І. Шимко. – С. 34-37.
53. Штанько В. І. Ціннісні орієнтації молоді в умовах глобалізації та інформатизації соціуму [Текст] : монографія / В. І. Штанько [та ін.] ; Харківський національний ун-т радіоелектроніки. - Х. : ХНУРЕ, 2009. - 164 с. - Бібліогр.: с. 155-162.
54. Ядов В. А. Соотношение ценностных ориентаций и реального (явного) поведения личности в сферах труда и досуга. Личность и ее ценностные ориентации / В. А. Ядов // Информационный бюллетень ИКСИ. — 1969. — № 19. — С. 49—66.

55. Antoci D. (2013). Relația dintre orientările valorice și motivația pentru învățare la competenței de învățare la elevi. Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, Liceul Teoretic „ORIZONT”, p. 12–19.

56. Bardi, A., & Schwartz, S.H. (2003). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1207-1220.

57. Gärling, T., Fujii, S., Gärling, A., & Jakobsson, C. (2003). Moderating effects of social value orientation on determinants of pro environmental behavior intention. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 1-9.

ДОДАТКИ

Додаток А

Статева пропорція студентів ФЛСК НАУ за спеціальністю

Спеціальність 029

КУРС	ХЛЮПЦІ	ДІВЧАТА
1	23	34
2	6	25
3	2	15
4	5	13
5	0	0

Статева пропорція студентів ФЛСК НАУ за спеціальністю

Спеціальність 035

КУРС	ХЛОПЦІ	ДІВЧАТА
1	31	79
2	16	74
3	9	59
4	11	80
5	5	11

Статева пропорція студентів ФЛСК НАУ за спеціальністю

Спеціальність 053

КУРС	ХЛОПЦІ	ДІВЧАТА
1	12	85
2	21	75
3	21	40
4	6	57
5	10	19

Статева пропорція студентів ФЛСК НАУ за спеціальністю

Спеціальність 054

КУРС	ХЛОПЦІ	ДІВЧАТА
1	4	5
2	7	14
3	7	10
4	6	18
5	2	6

Статева пропорція студентів ФЛСК НАУ за спеціальністю

Спеціальність 231

КУРС	ХЛОПЦІ	ДІВЧАТА
1	10	31
2	5	21
3	2	25
4	5	20
5	0	8

Статева пропорція студентів ФЛСК НАУ за спеціальністю

Спеціальність 052

КУРС	ХЛОПЦІ	ДІВЧАТА
1	13	17
2	11	15
3	5	11
4	0	0
5	0	0

Статева пропорція ФЛСК НАУ

Курс/стать	1	2	3	4	5
Хлопці	93	66	46	33	17
Дівчата	251	224	160	188	44

Статева пропорція ФЛСК НАУ

Хлопці	Дівчата
255	867

Визначення вибіркової сукупності за спеціальностями та курсом навчання

Спеціальність	курс	Всього студентів	Відсоток у ген сукупності від 1122 загалом	Кількість осіб у вибірці від 374 осіб
029	1	57	$57/1122=0,05$	$374 \times 0,05=19$
	2	23	$23/1122=0,01$	4
	3	17	$17/1122=0,01$	3
	4	18	$18/1122=0,01$	3
	5	0	$0/1122=0$	0
035	1	110	$110/1122=0,09$	44
	2	90	$90/1122=0,08$	35
	3	68	$68/1122=0,06$	27
	4	91	$91/1122=0,08$	31
	5	16	$16/1122=0,01$	3
053	1	97	$97/1122=0,09$	34
	2	96	$96/1122=0,09$	38
	3	66	$66/1122=0,06$	21
	4	64	$64/1122=0,06$	26
	5	29	$29/1122=0,02$	7

054	1	9	$9/1122=0,008$	3
	2	21	$21/1122=0,01$	5
	3	17	$17/1122=0,01$	4
	4	25	$25/1122=0,02$	10
	5	8	$8/1122=0,007$	2
231	1	41	$41/1122=0,03$	16
	2	26	$26/1122=0,02$	6
	3	27	$27/1122=0,02$	6
	4	26	$26/1122=0,02$	6
	5	8	$8/1122=0,007$	2
052	1	30	$30/1122=0,03$	8
	2	26	$26/1122=0,02$	6
	3	16	$16/1122=0,01$	5
	4	0	$0/1122=0$	0
	5	0	$0/1122=0$	0
ЗАГАЛОМ	-	-	100	374

Розподіл загальної кількості респондентів за курсом навчання

Курс	Загальна кількість студентів	Відсоток, % у ген сукупності від 1122 загалом	Кількість осіб у вибірці від 374 осіб
1	344	$344/1122=0,3$	$374 \times 0,3=122$
2	282	$282/1122=0,2$	$374 \times 0,2=80$
3	211	$211/1122=0,2$	$374 \times 0,2=77$
4	224	$224/1122=0,2$	$374 \times 0,2=76$
5	61	$61/1122=0,05$	$374 \times 0,05=19$
ЗАГАЛОМ	1122	100%	374